

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

НОВАК РОМАН ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 343.163 (477)

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД В
УКРАЇНІ

Спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному університеті внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук
Теремецький Владислав Іванович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
професор кафедри цивільного права та
процесу факультету права та масових
комунікацій

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Назаров Віктор Володимирович,
Національний університет державної
податкової служби України,
в.о. директора навчально-наукового
інституту права

кандидат юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Письменний Дмитро Петрович,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального
процесу

Захист відбудеться «02» листопада 2015 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.28 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 6, ауд. 431.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий «01» жовтня 2015 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. П. Янович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Реформування вітчизняного кримінального провадження пов'язане з оптимізацією кримінальної процесуальної форми, яка сприяє ефективній реалізації права особи на вільний доступ до правосуддя, економному й раціональному використанню ресурсів, котрі виділяються для здійснення правосуддя, скороченню строків розгляду кримінальних проваджень та зменшенню навантаження на суддівську систему.

Інститут кримінального провадження на підставі угод є нововведенням для вітчизняного кримінального судочинства та належить до особливих порядків кримінального провадження. Вказаний інститут сприйнятий суспільством позитивно, оскільки передбачена законом можливість домовленості між підозрюваним чи обвинуваченим і прокурором або потерпілим стала поширеним альтернативним способом вирішення кримінально-правових конфліктів. Так, за 2014 рік на розгляд судів з обвинувальним актом направлено більш ніж 110 тис. кримінальних проваджень, з них понад 22 тис. (або 20 %) – з укладенням угод під час досудового розслідування. Найбільш активно інститут угод застосовується у Рівненській (27 %, з них 16 % складають угоди про примирення і 10,8 % – угоди про визнання винуватості), Волинській (26 %, з яких 15 % укладено угоди про примирення, 11 % – угоди про визнання винуватості) та Житомирській області (25 %, з них 14,3 % – угоди про примирення та 10,5 % – угоди про визнання винуватості). Водночас у Харківській (13 %, з яких 7,3 % – угоди про примирення, 6,6 % – угоди про визнання винуватості) та Івано-Франківській області (9,5 %, з них 4,5 % – угоди про примирення та 5 % – угоди про визнання винуватості), у м. Києві (13 %, з яких 6,8 % – угоди про примирення, 6,1 % – угоди про визнання винуватості) спостерігається найнижча кількість кримінальних проваджень, у яких направлено до суду обвинувальних актів з підписаною між сторонами угодою.

Порівнюючи практику укладання угод у кримінальному провадженні з 2013 роком, слід вказати на позитивну тенденцію досягнення домовленостей у кримінальному провадженні, оскільки у 2013 році від загальної кількості зареєстрованих кримінальних проваджень було укладено лише 9 % угод про примирення та 7,8 % – угод про визнання винуватості. Разом з тим слід зауважити, що під час здійснення кримінального провадження на підставі угод у досудовому розслідуванні та судовому провадженні виявлено чимало прогалин, які потребують свого доктринального аналізу й нормативного врегулювання.

Окремі питання диференціації кримінальної процесуальної форми та спрощених процедур розгляду кримінальних проваджень були предметом наукових досліджень Ю. П. Аленіна, С. А. Альперта, В. Д. Арсенєва, О. В. Бауліна, В. І. Боярова, Т. В. Варфоломеєвої, В. М. Верещака, Ю. М. Грошевого, Є. Г. Коваленка, О. М. Ларіної, М. М. Михеєнка, В. В. Назарова, П. Ф. Пашкевича, Д. П. Письменного, Р. Д. Рахунова, М. С. Строговича, В. М. Тертишника.

Проблеми впровадження відновлювального правосуддя у вітчизняне кримінальне судочинство у своїх працях розглядали такі вчені, як

Ж. В. Мандриченко, Н. В. Нестор, О. В. Перепадя, П. В. Пушкар, О. Є. Соловйова, А. М. Ященко.

Процесуальне значення та роль інституту угод у кримінальному процесуальному праві досліджувалися у працях зарубіжних дослідників, а саме: Є. Бредлі, Л. В. Головка, Д. Ф. Стефена, С. С. Теймана, О. В. Хімічева, А. І. Шмарева, Л. М. Фрідмена.

Особливості здійснення кримінального провадження на підставі угод у рамках реформованого кримінального процесу аналізували такі науковці, як Є. В. Повзик, В. І. Теремецький, Д. В. Філін, О. Г. Шило, В. А. Шкелебей.

Вказані та інші вчені зробили значний внесок у розвиток науки кримінального процесу. Однак системного вивчення і нового переосмислення потребують питання сутності угод у кримінальному провадженні України, особливостей порядку їх укладення й виконання, можливості використання зарубіжного досвіду їх застосування тощо.

Наведене зумовило актуальність наукового дослідження кримінального провадження на підставі угод і визначення нових концептуальних підходів щодо його розвитку та вдосконалення у кримінальному процесі України, що вплинуло на вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію положень Указів Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 та «Про Робочу групу з питань реформування кримінального судочинства» від 17 серпня 2010 р. № 820/2010.

Роботу виконано відповідно до пп. 1, 12, 27, 32 Додатку № 4, пп. 4, 10, 13, 16 Додатку № 17 Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2010–2014 рр., затверджених наказом МВС України від 29 липня 2010 № 347, а також пп. 4.1, 4.3, 4.13, 17.5 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2011–2014 рр., схвалених вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 28 грудня 2010 р. (протокол № 10). Дисертаційна робота виконана у рамках науково-дослідної теми Харківського національного університету внутрішніх справ «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі системного аналізу положень теорії кримінального процесуального права, вітчизняного й зарубіжного законодавства і практики його застосування визначити особливості здійснення та шляхи вдосконалення кримінального провадження на підставі угод в Україні.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні задачі:

- визначити кримінальне процесуальне значення та основні ознаки особливих порядків кримінального провадження в Україні;
- з'ясувати зміст інституту угод як прояву диференціації кримінальної процесуальної форми;

– розкрити сутність угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим та охарактеризувати підстави, умови й особливості її укладення у кримінальному процесі України;

– виявити прогалини в правовому регулюванні інституту угоди про примирення та запропонувати способи їх подолання;

– розробити пропозиції з удосконалення порядку укладання угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у вітчизняному кримінальному провадженні;

– окреслити основні недоліки застосування угоди між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у правозастосовній практиці та запропонувати шляхи їх усунення;

– узагальнити зарубіжний досвід здійснення кримінального провадження на підставі угод та визначити можливості його використання у вітчизняному кримінальному процесі.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини між сторонами укладання угод про примирення та визнання винуватості у кримінальному провадженні України.

Предмет дослідження становить кримінальне провадження на підставі угод в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сукупність філософських, загальнонаукових, конкретно-наукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосування яких обумовлене особливостями кримінального провадження на підставі угод в Україні як самостійного правового інституту.

За допомогою логіко-семантичного методу та методу сходження від абстрактного до конкретного поглиблено понятійний апарат (підрозділи 1.1, 1.2). Історико-правовий метод застосовано під час розгляду правових основ розвитку відновлювального правосуддя та угоди про визнання винуватості у зарубіжних країнах (підрозділи 1.3, 2.1). Структурно-логічний метод використано для з'ясування порядку, підстав та умов укладення угод у кримінальному провадженні (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1), дослідження основних спірних питань застосування угод у вітчизняному кримінальному процесуальному праві (підрозділи 2.3, 3.3). Формально-правовий та діалектичний методи застосовано при визначенні ролі учасників кримінального провадження під час укладення угод у кримінальному провадженні України (підрозділи 2.1, 2.3, 3.1). Порівняльно-правовий метод дозволив дослідити особливості застосування медіації у різних правових системах світу (підрозділ 1.3), визначити основні форми укладення угоди про визнання винуватості у зарубіжних країнах (підрозділи 1.3, 3.2).

На основі соціологічного методу з'ясовано позицію суддів, прокурорів, адвокатів Вінницької, Волинської, Київської, Харківської, Хмельницької, Черкаської областей (всього 185 осіб) щодо спірних питань здійснення кримінального провадження на підставі угод, а статистичний метод дозволив їх узагальнити (розділи 2, 3).

Обґрунтованість і достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується емпіричною базою дослідження, яку становлять дані, отримані в результаті аналізу 250 кримінальних

справ, що перебували у провадженні судів упродовж 2013 – I півріччя 2015 року, а також матеріали анкетування 35 адвокатів, 110 суддів і 40 працівників органів прокуратури.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших системних досліджень теоретичних і практичних проблем здійснення кримінального провадження на підставі угод в Україні. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

- запропоновано поділяти ознаки, властиві всім особливим порядкам вітчизняного кримінального провадження, на дві групи: суб'єктні, які визначають порядок здійснення провадження щодо спеціального суб'єкта, та нормативні, що відображають особливості правового регулювання окремих суспільних відносин;

- виділено процесуальні та соціально-психологічні критерії угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні, які характеризують угоду в цілому, зокрема, як інститут кримінального процесуального права та документ, що засвідчує досягнення певних домовленостей між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим;

- обґрунтовано доцільність затвердження прокурором вищого рівня проекту угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості, що сприятиме усуненню недоліків під час застосування цієї угоди (неврахування прокурором усіх обставин, які мають бути досліджені під час укладання угод, включення в умови угоди зобов'язань, котрі суперечать вимогам чинного законодавства чи які неможливо виконати тощо);

удосконалено:

- способи спрощення кримінальної процесуальної форми та вказано, що основними з них є: 1) невикористання окремих елементів кримінальної процесуальної форми; 2) встановлення для здійснення кримінального провадження стислих строків; 3) введення у кримінальну процесуальну форму додаткових елементів, які виступають фактором прискорення здійснення кримінального судочинства;

- науково-практичні положення щодо прийняття Закону України «Про медіацію» та закріплення в ньому вимоги про наявність у осіб, які займаються медіацією на професійній основі, вищої юридичної освіти, що сприятиме кваліфікованому проведенню процедури примирення у кримінальному провадженні;

- положення щодо встановлення у КПК України конкретних строків для ініціювання угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні та запропоновано, щоб прокурор та підозрюваний чи обвинувачений могли укласти угоду про визнання винуватості під час досудового розслідування або відмовитися від неї протягом трьох днів після отримання пропозиції про укладення такої угоди;

- обґрунтування необхідності закріплення у КПК України обов'язку прокурора здійснювати нагляд за виконанням засудженим умов угоди між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості з одночасним покладанням обов'язку на органи, які виконують судові рішення, повідомляти прокурора та суд про його виконання, що сприятиме кращому

здійсненню прокурорського нагляду за практичним виконанням умов угоди, затвердженої судом;

дістали подальшого розвитку:

– правова позиція щодо визначення сутності інституту кримінального провадження на підставі угод, котрий є проявом диференціації кримінальної процесуальної форми, сукупністю правових норм, які регулюють кримінальні процесуальні відносини з метою досягнення компромісу між сторонами угоди на взаємовигідних, добровільних, взаємних та спрощених умовах, що ґрунтуються на матеріально-правових і кримінально-процесуальних критеріях;

– наукові погляди щодо спорідненості правової природи угод у публічних і приватних галузях права, а саме: визначено спільні та відмінні ознаки, окреслено особливості інституту угод незалежно від правової сфери його застосування;

– пропозиція про доцільність закріплення в КПК України обов'язку суду з'ясувати в обвинуваченого всі обставини кримінального провадження з моменту ініціювання укладення угоди до її фактичного підписання, його ставлення до доказів, що містяться в матеріалах провадженнях тощо;

– правова позиція щодо необхідності доповнення КПК України положенням про визначення в угоді про визнання винуватості конкретних обов'язків підозрюваного та органу досудового розслідування щодо їх співпраці, зокрема обов'язку прокурора гарантувати такій особі забезпечення заходів безпеки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені у дисертації положення можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальшої розробки теоретико-правових питань удосконалення порядку здійснення кримінального провадження на підставі угод в Україні;

– у правотворчій діяльності – під час внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, які регулюють підстави та умови укладення угод у кримінальному процесі;

– у правозастосовній сфері – для поліпшення практичної діяльності працівників органів досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, суду (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Печерського районного суду м. Києва від 03.06.2015 р. № 1027/15);

– у навчальному процесі – під час укладання підручників, навчальних посібників та проведення занять з дисциплін «Кримінальний процес України», «Сучасні проблеми кримінального процесу» (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 29.04.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі сформульовані в дисертації положення та висновки ґрунтуються на власних дослідженнях автора. Ідеї та розробки, що належать співавторам наукових публікацій за темою дисертації, здобувачем не використовувались. В опублікованих у співавторстві трьох наукових працях дисертантом виявлено недоліки вітчизняного законодавства під час здійснення кримінального провадження на підставі угод та надано пропозиції щодо їх усунення, зроблено висновок, що у разі невиконання чи часткового виконання угоди про визнання винуватості прокурор не тільки має право, а й зобов'язаний звертатися до

суду з клопотанням про скасування вироку, яким затверджена угода, наведено додаткові аргументи щодо забезпечення обов'язкової участі захисника під час укладання угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднені на таких міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах: «Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина» (м. Полтава, 6 грудня 2013 р.), «Юридична осінь 2013» (м. Харків, 14 листопада 2013 р.), «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (м. Харків, 22 листопада 2013 р.), «Реформування правоохоронної системи України» (м. Київ, 20 червня 2014 р.), «Юридична освіта та юридична наука в Україні: витоки, сучасність, перспективи» (м. Запоріжжя, 16–17 жовтня 2014 р.).

Публікації. Основні результати дисертації викладено у семи наукових статтях, з яких шість опубліковано у наукових фахових виданнях України, одна – у зарубіжному науковому періодичному виданні, а також у п'яти тезах наукових доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 214 сторінок, з них основного тексту – 172 сторінки, список використаних джерел налічує 234 найменування і займає 29 сторінок, додатки розміщено на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет і методологічну основу дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію та публікації за темою дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади інституту угод у кримінальному провадженні» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено сутність та значення особливих порядків кримінального провадження в Україні, охарактеризовано інститут угод як прояв диференціації кримінальної процесуальної форми, а також узагальнено міжнародний досвід застосування угод у кримінальному провадженні.

У *підрозділі 1.1 «Сутність та значення особливих порядків кримінального провадження в Україні»* проаналізовано зміст та кримінальне процесуальне значення особливих порядків вітчизняного кримінального процесу.

Зроблено висновок, що основними способами спрощення кримінальної процесуальної форми є: невикористання окремих елементів кримінальної процесуальної форми (наприклад, нездійснення досудового розслідування в загальному порядку відповідно до КПК України чи виключення судового слідства зі стадії судового розгляду справи в суді першої інстанції); встановлення для здійснення кримінального провадження стислих строків (зокрема, здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення характеризується

особливістю відносин між потерпілим і особою, яка вчинила правопорушення, що дозволяє стверджувати про високу ймовірність їх примирення); введення в кримінальну процесуальну форму додаткових елементів, які виступають фактором прискорення здійснення кримінального судочинства (наприклад, у КПК України закріплено інститут угод, що значно спрощує здійснення кримінального провадження).

Підкреслено, що особливі порядки кримінального провадження співвідносяться із загальними, як логічні категорії «окремого» та «загального». На підставі аналізу основних ознак особливих порядків кримінального провадження визначено, що кожному з них характерні свої особливості, ознаки та процесуальні умови, завдяки яким вони здійснюються. Доведено доцільність виокремлення двох груп ознак – суб'єктних та нормативних, які об'єднують всі особливі порядки кримінального провадження.

У підрозділі 1.2 «Інститут угод як прояв диференціації кримінальної процесуальної форми в Україні» проаналізовано погляди науковців щодо диференціації кримінальної процесуальної форми, визначено співвідношення між правовими категоріями «інститут угод у кримінальному провадженні» та «диференціація кримінальної процесуальної форми».

Окреслено спільні та відмінні ознаки угод у публічних і приватних галузях права. Підтримано позицію науковців (І. В. Паризького, Г. Є. Саєнко, І. А. Тітко та ін.), що розширення сфери реалізації приватного інтересу в кримінальному процесуальному праві України дає підстави констатувати зближення галузі кримінального процесуального права із галузями приватного права. Вказано, що фактом наявності приватноправових елементів у сфері кримінального процесуального права є запровадження можливості договірних відносин під час вирішення кримінально-правових конфліктів.

Наголошено, що матеріально-правовими критеріями інституту угод є передбачена законом форма встановлення договірних правовідносин, спрямована на взаємовигідну співпрацю, а процесуально-правовими – механізм та спосіб досягнення мети компромісного виходу з конфліктної ситуації у межах, визначених чинним кримінальним процесуальним законодавством, та мінімізація ролі держави під час вирішення спору.

У підрозділі 1.3 «Міжнародний досвід застосування угод у кримінальному провадженні» охарактеризовано інститут угод та розкрито особливості його реалізації у кримінальному судочинстві зарубіжних країн (Велика Британія, США, Німеччина, Франція та ін.).

Вказано, що становлення та розвиток інституту угод у державах загальної правової системи здійснювалося на основі неформальної судової практики, яка виробила низку судових прецедентів. Наголошено, що практика застосування інституту угод про визнання винуватості в державах континентальної правової системи розвивалася одночасно з розширенням правил дискреційного переслідування без формального визнання винуватості.

Охарактеризовано дві моделі альтернативних способів вирішення кримінальних правових конфліктів: трансакція та медіація. Проаналізовано основні види угод про визнання винуватості у державах англосаксонської правової сім'ї.

З'ясовано, що сутність угоди про застосування альтернативних видів виправного впливу полягає у досягненні домовленості між прокурором та адвокатом про те, що пред'явлене особі обвинувачення призупиняється на певний строк і в подальшому може бути скасовано за умови виконання правопорушником обов'язків з лікування від наркозалежності, алкоголізму, виконання громадських робіт, відшкодування збитків тощо. Вказано, що латеральні угоди передбачають зміну характеру обвинувачення, у тому числі виду правопорушення та міри покарання обвинуваченому в обмін на конструктивну співпрацю з органами досудового розслідування.

Розділ 2 «Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено поняття, зміст і значення, підстави та умови укладення угоди про примирення, а також визначено проблемні питання здійснення кримінального провадження на підставі угоди про примирення.

У підрозділі 2.1 *«Поняття, зміст та значення угоди про примирення»* розкрито сутність здійснення кримінального провадження на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим.

Вказано, що угода про примирення є своєрідним актом між потерпілим та правопорушником про відновлення безконфліктного становища або певним консенсусом потерпілого та підозрюваного чи обвинуваченого, у результаті чого кожен з них отримує певну вигоду для себе.

Наголошено, що примирення між сторонами кримінального правового конфлікту завжди було соціальною підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності і відоме воно суспільству ще з стародавніх часів, а його наявність зумовлена необхідністю підтримання злагоди, гармонії та добрих відносин між членами громади, племен тощо.

Підкреслено, що надання можливості потерпілому й підозрюваному чи обвинуваченому досягти домовленостей у кримінальному провадженні дозволяє вирішити проблеми диференціації кримінальної процесуальної форми під час розв'язання кримінально-правових конфліктів у досудовому розслідуванні і судовому провадженні, зокрема, сприяє гуманізації та демократизації кримінально-правових норм, розширює дію таких засад кримінального провадження, як диспозитивність і змагальності сторін, запобігає криміналізації та десоціалізації злочинців у місцях позбавлення волі, знижує рівень рецидивної злочинності, скорочує витрати на кримінальне судочинство тощо.

Виділено обов'язкові та додаткові (факультативні) елементи змісту угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим. Визначено дві групи критеріїв, за якими характеризують здійснення кримінального провадження на підставі угоди про примирення.

У підрозділі 2.2 *«Підстави та умови укладення угоди про примирення»* визначено кримінальні процесуальні основи укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим у вітчизняному кримінальному процесі.

Підтримано думку науковців (Л. І. Ліскевича, Ж. В. Мандриченко, Є. В. Повзика та ін.), що примирення потерпілого з підозрюваним або

обвинуваченим може мати одну з трьох форм: 1) відмова потерпілого від обвинувачення; 2) примирення винного з потерпілим відповідно до ст. 46 Кримінального кодексу України; 3) укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні. Підкреслено, що такі форми досягнення примирення потерпілого з підозрюваним чи обвинуваченим тягнуть різні процесуально-правові наслідки. Проаналізовано спільні та відмінні ознаки між вказаними правовими інститутами.

Визначено основні умови, завдяки яким можливе укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним у кримінальному провадженні України.

Встановлено, що угоди про примирення переважно укладаються у провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти власності (80,8 %), життя та здоров'я особи (18,5 %), особистих прав і свобод людини (4,4 %), безпеки руху та експлуатації транспортних засобів (2,2 %) тощо. Наголошено, що у більшості випадків під час затвердження угод про примирення суд застосовує весь спектр покарань з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винуватого та обставин, що обтяжують або пом'якшують покарання.

У підрозділі 2.3 «Проблемні питання кримінального провадження на підставі угоди про примирення» виявлено основні недоліки здійснення кримінального провадження на підставі угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим та запропоновано шляхи їх усунення.

Зазначено, що прийняття Закону України «Про медіацію» з урахуванням запропонованих у цьому підрозділі змін сприятиме удосконаленню процедури досягнення домовленостей у кримінальному судочинстві, гарантуванню прав і свобод учасників сторін угоди про примирення, забезпеченню їх законних інтересів.

Визначено основні способи збирання доказів потерпілим у разі невиконання засудженим умов угоди про примирення. Запропоновано доповнити статтю 476 КПК України частиною 6, зазначивши, що збирання доказів щодо невиконання засудженим умов угоди здійснюється потерпілим і прокурором у порядку, визначеному статтею 93 КПК України та у строки, передбачені частиною 1 статті 476 КПК України.

Розділ 3 «Угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у кримінальному провадженні» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено сутність угоди про визнання винуватості, порядок її укладення, а також запропоновано основні шляхи вдосконалення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

У підрозділі 3.1 «Сутність угоди про визнання винуватості» розкрито зміст та процесуальне значення укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

Зазначено, що угода про визнання винуватості у кримінальному провадженні – це домовленість між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим, в якій сторони узгоджують умови відповідальності, призначення покарання залежно від тих дій, котрі підозрюваний чи обвинувачений вчинив після початку досудового розслідування або після вручення письмового повідомлення про підозру щодо

визнання себе винуватим у вчиненому правопорушенні, або співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншими особами.

Визначено, що метою укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні є спрощення здійснення досудового розслідування і судового провадження, досягнення процесуальної економії та швидкого вирішення кримінального конфлікту й безумовне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненому правопорушенні. Підкреслено, що правовою підставою для застосування цієї компромісної процедури є визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненому кримінальному правопорушенні, що в подальшому визначає процесуальну форму кримінального провадження.

Охарактеризовано межі диспозитивності сторін угоди про визнання винуватості та зазначено, що сторони цієї угоди можуть узгоджувати міру покарання, а суд, керуючись нормами КК України, має право призначати покарання за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків.

У підрозділі 3.2 «*Особливості порядку укладення угоди про визнання винуватості*» досліджено основні етапи укладання угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні України та визначено особливості укладення таких угод у кримінальному процесі зарубіжних країн.

Запропоновано внести зміни до КПК України щодо порядку правового регулювання укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

Наголошено на недоцільності укладення угоди про визнання винуватості із засудженим, оскільки така угода не відповідає меті, покладеній в основу створення інституту угод у кримінальному процесі, а саме – забезпечення значної процесуальної економії часу та державних коштів. Зазначено, що досягнення домовленостей із засудженим є вигідним тільки останньому, оскільки переваги від укладення такої угоди отримує переважно не сторона обвинувачення чи суд, а сам засуджений.

Виявлено основні недоліки в діяльності органів прокуратури під час укладення угоди про визнання винуватості та запропоновано шляхи їх усунення. Йдеться про укладення угод у провадженнях, в яких бере участь потерпілий, у тому числі юридична особа; угод, де визначаються обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого, котрі він не може виконати; угод, у яких узгодженість покарання із застосуванням статей 69, 75 КК України визначається без будь-якого посилання на обставини, що пом'якшують покарання та мотиви прийняття такого рішення; угод з однією умовою беззастережного визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості в суді, серед яких 60–80 % складають провадження, в котрих укладена угода на підставі ст. 309 КК України. Обґрунтовано необхідність доповнення частини 2 статті 469 КПК України положенням, що прокурор та підозрюваний чи обвинувачений вправі укласти угоду про визнання винуватості під час досудового розслідування або відмовитися від неї протягом трьох днів після отримання пропозиції про укладення такої угоди.

У підрозділі 3.3 «*Шляхи вдосконалення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості*» визначено основні спірні питання здійснення кримінального провадження на підставі угоди між прокурором і

підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості та запропоновано способи їх вирішення.

Вказано, що наразі відсутня законодавча регламентація повноважень прокурора у сфері нагляду за виконанням засудженими угод про визнання винуватості. Підкреслено, що КПК України не регламентує порядок здійснення нагляду за виконанням угоди про визнання винуватості, а лише визначає правові наслідки її невиконання.

Зазначено, що прокурорський нагляд за практичним виконанням умов затвердженої судом угоди здійснюється у таких формах: а) звернення до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку; б) участь у судовому провадженні за клопотаннями про скасування судом вироку про затвердження угоди; в) ініціювання питання про притягнення особи, винуватої в умисному невиконанні умов угоди, до юридичної відповідальності.

Враховуючи, що упродовж 2013 року із загальної кількості вироків (12 285), якими затверджено угоди про визнання винуватості, прокурори лише вісім разів ставили перед судом питання про їх скасування, запропоновано закріпити активний нагляд органів прокуратури за виконанням угоди про визнання винуватості, відповідно змінивши положення ч. 2 ст. 36 КПК України та ч. 4 ст. 535 КПК України.

Доведено необхідність визначення часових меж укладення угоди про визнання винуватості. З'ясовано, що на практиці такі угоди майже не укладаються на стадії судового розгляду. Так, із загальної кількості укладених угод про визнання винуватості в Харківській області 1 056 (або 91,9 %) складають угоди, укладені на стадії досудового розслідування, і лише 95 (або 8,04 %) – на стадії судового розгляду. Зроблено висновок, що укладення угоди про визнання винуватості можна ініціювати в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до початку судового розгляду справи в суді першої інстанції.

Підтримано думку науковців (В. І. Боярова, М. В. Копетнюка, С. І. Паславського та ін.) про доцільність закріплення обов'язку для прокурора вживати певних заходів відповідно до Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» з метою усунення ризиків небезпеки для особи, яка на виконання угоди про визнання винуватості співпрацює зі слідством. Вказано, що право на забезпечення безпеки також має засуджений, оскільки виконання обов'язків щодо співпраці у викритті правопорушення, вчиненого іншою особою, зважаючи на довготривалий процес, може відбуватись і після набрання вироком законної сили.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні особливостей здійснення кримінального провадження на підставі угод в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Найважливішими з них є такі:

1. Запропоновано поділяти ознаки, що властиві всім особливим порядкам кримінального провадження, на: а) суб'єктні, що визначають порядок здійснення провадження щодо осіб, які мають додаткові правові гарантії з боку держави; осіб, для яких характерні певні соціально-психологічні особливості; осіб, котрі в межах виконання своїх службових повноважень, мають доступ до державної таємниці; осіб, які добровільно використовують передбачені кримінальним процесуальним законом засоби для спрощення проведення кримінального провадження; б) нормативні, що характеризують специфіку правового регулювання окремих суспільних відносин у сфері обігу інформації, яка становить державну таємницю, та у сфері міжнародного співробітництва.

2. Зроблено висновок, що кримінальне провадження на підставі угод є проявом диференціації кримінальної процесуальної форми, яка ґрунтується на матеріально-правових критеріях, котрі передбачають встановлення змісту договірних правовідносин, та кримінально-процесуальних, що визначають форму і процедуру досягнення взаємних поступок між сторонами угод про примирення чи про визнання винуватості у кримінальному провадженні.

Визначено, що метою, яка об'єднує способи спрощення кримінальної процесуальної форми, є усунення чи ліквідація в загальній процедурі кримінальної процесуальної форми певних процесуальних умов (наприклад, зменшення строків досудового розслідування, не проведення судового слідства під час розгляду справи у суді першої інстанції) та зміна форми вираження процесуальних гарантій з метою приведення їх відповідно до завдань спрощеної кримінальної процесуальної форми.

3. Вказано, що зміст угоди про примирення може включати основні та додаткові елементи. Наголошено, що основні елементи повинні обов'язково вказуватися в тексті угоди про примирення відповідно до ст. 471 КПК України, а їх не включення чи неповне відображення свідчить про недотримання вимог чинного законодавства, і, як наслідок, така угода не може бути затверджена судом. Зазначено, що додаткові елементи угоди про примирення можуть бути включені до змісту угоди про примирення тільки за бажанням потерпілого та підозрюваного чи обвинуваченого, наприклад, обставини, які пом'якшують або обтяжують покарання під час призначення узгодженого покарання між сторонами угоди, доцільність проходження правопорушником соціально-реабілітаційної програми тощо.

Класифіковано умови, завдяки яким може бути укладено угоду про примирення, на: 1) суб'єктні – кримінальне правопорушення стосується тільки приватних (особистих або майнових) інтересів конкретної фізичної особи або приватного інтересу юридичної особи, яка не є державним чи комунальним підприємством, установою; 2) категоріальні – угода про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення; 3) компенсаційні – підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний відшкодувати шкоду або усунути завдані ним збитки; 4) вольові – сторони угоди про примирення добровільно й за власним бажанням укладають таку угоду; 5) темпоральні – укладення угоди про примирення може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

Виділено дві групи критеріїв угоди про примирення у кримінальному провадженні: процесуальні та соціально-психологічні. Запропоновано до процесуальних критеріїв віднести оптимізацію кримінального провадження, розвантаженість судової системи і доступність, а до соціально-психологічних – добровільність, конфіденційність, самовизначеність, компенсаційність та захищеність.

4. Зроблено висновок, що для належного правового обґрунтованого подання потерпілим до суду клопотання про скасування вироку, ухваленого на підставі угоди про примирення, необхідно надати йому право збирати докази невиконання засудженим умов цієї угоди. Запропоновано внести відповідні зміни до статей 476 та 93 КПК України.

5. Наголошено, що укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості є важливою умовою збереження ефективного функціонування судової системи. З'ясовано, що угода про визнання винуватості створює умови для: 1) співпраці підозрюваного чи обвинуваченого з правоохоронними органами і, як наслідок, викриття більшої кількості кримінальних правопорушень, запобігання, виявлення чи припинення кримінальних правопорушень; 2) швидкого здійснення досудового розслідування; 3) раціонального розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції; 4) розвантаження судів вищих інстанцій судовими справами, оскільки ухвалений вирок на підставі угоди про визнання винуватості має значно менше правових підстав для його оскарження в апеляційному та касаційному порядкух.

6. Обґрунтовано доцільність обмеження часових меж укладення угоди про визнання винуватості, зокрема зазначено, що укладення угоди про визнання винуватості можна ініціювати в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до початку судового розгляду справи в суді першої інстанції. Запропоновано вказані зміни викласти у частині 9 статті 469 КПК України.

Доведено необхідність закріплення у ст. 36 КПК України обов'язку прокурора наглядати за виконанням умов угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості з одночасним встановленням у ч. 4 ст. 545 КПК України обов'язку для органів, які виконують судові рішення, повідомляти прокурора та суд про його виконання.

Підкреслено, що належному прокурорському нагляду за виконанням засудженими обов'язків щодо виконання угоди про визнання винуватості сприятиме забезпечення прокурором ведення реєстру вироків, якими затверджувались угоди про визнання винуватості. Запропоновано внести відповідні зміни до наказу Генерального прокурора України «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» від 19 грудня 2012 року № 4 гн.

7. Наголошено, що в континентальній правовій традиції інститут угод про визнання винуватості виникає в результаті рецепції англосаксонського досвіду, а тому держави континентальної правової системи запозичили лише елементи цього інституту, які не суперечать їх конституційним засадам і правовим традиціям. Вказано, що у державах англосаксонської системи права, порівняно з країнами континентальної правової сім'ї, угода про визнання винуватості є основним структурним елементом системи здійснення правосуддя, що діє за умов законного

застосування та дотримання основних процесуальних засад здійснення судочинства у кримінальних провадженнях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Новак Р. В. Інститут угод як прояв диференціації кримінально-процесуальної форми / Р. В. Новак // Вісник Вищої Ради Юстиції. – 2013. – № 3. – С. 74–86.
2. Новак Р. В. Институт сделок о признании вины в зарубежных странах : сравнительно-правовой аспект / Р. В. Новак // Человек : преступление и наказание. – 2013. – № 4. – С. 141–145.
3. Новак Р. В. Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості / Р. В. Новак // Право і безпека. – 2014. – № 4. – С. 131–136.
4. Новак Р. В. Поняття та значення особливих порядків кримінального провадження / Р. В. Новак // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 4. – С. 75–84.
5. Новак Р. В. Укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні / Р. В. Новак // Часопис Академії адвокатури України. – 2014. – № 4. – Т. 7. – С. 30–36.
6. Новак Р. В. Поняття, зміст та значення угоди про примирення у кримінальному провадженні / Р. В. Новак // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 5. – Т. 3. – С. 182–186.
7. Новак Р. В. Спільні та відмінні ознаки інституту угод у публічних та приватних галузях права в Україні / Р. В. Новак // Науковий вісник академії муніципального управління. – 2015. – Вип. 1. – С. 242–248. – (Серія : Право).
8. Новак Р. В. Особливості судового контролю у кримінальному провадженні на підставі угод / Р. В. Новак // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 листоп. 2013 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків., 2013. – С. 248–249.
9. Новак Р. В. Правове регулювання участі захисника в процесі укладання угод про визнання винуватості / Р. В. Новак, В. І. Теремецький // Юридична осінь 2013 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (Харків, 14 листоп. 2013 р.) / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2013. – С. 429–431.
10. Новак Р. В. Повноваження суду у кримінальному провадженні на підставі угод / Р. В. Новак, В. І. Теремецький // Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина : зб. тез наук. доп. і повідомл. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 6 груд. 2013 р.) / НУ ЮАУ, Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. будівництва та місцев. самовряд., Асоціація випускників НУ ЮАУ. – Харків : Право, 2013. – С. 505–507.
11. Новак Р. В. Сутність угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному процесі України / Р. В. Новак // Реформування правоохоронної системи України: матеріали круглого столу (м. Київ,

20 червн. 2014 р.) / за ред. проф. Т. О. Проценка – Київ : ДНДІ МВС України, 2013. – С. 23–25.

12. Новак Р. В. Деякі питання виконання угод у кримінальному провадженні / Р. В. Новак, В. І. Теремецький // Юридична освіта та юридична наука в Україні: витоки, сучасність, перспективи: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 16 – 17 жовт. 2014 р. / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – С. 169–171.

АНОТАЦІЯ

Новак Р. В. Кримінальне провадження на підставі угод в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2015.

Дисертація присвячена системному дослідженню здійснення кримінального провадження на підставі угод у кримінальному процесі України. Визначено кримінальне процесуальне значення та основні ознаки особливих порядків кримінального провадження в Україні. Проаналізовано інститут угод як прояв диференціації кримінальної процесуальної форми. Узагальнено зарубіжний досвід здійснення кримінального провадження на підставі угод та визначено можливості його використання у вітчизняному кримінальному процесі. Розкрито сутність угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим. Охарактеризовано підстави, умови та особливості укладення угоди про примирення у кримінальному процесі України. Розроблено пропозиції з удосконалення порядку укладання угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у вітчизняному кримінальному провадженні. Окреслено основні недоліки застосування угоди між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у правозастосовній практиці. Сформульовано авторські пропозиції щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження на підставі угод в Україні.

Ключові слова: угода про примирення, угода про визнання винуватості, досудове розслідування, судове провадження, прокурор, потерпілий, підозрюваний, обвинувачений, захисник.

АННОТАЦИЯ

Новак Р. В. Уголовное производство на основании соглашений в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина. – Харьков, 2015.

Диссертация посвящена системному исследованию осуществления уголовного производства на основании соглашений в уголовном процессе Украины. В работе определено уголовное процессуальное значение особых порядков украинского уголовного производства, классифицированы признаки, присущие таким порядкам, на субъектные – определяющие порядок осуществления производства по специальному субъекту, и нормативные – определяющие специфику правового регулирования отдельных общественных отношений.

Проанализирован институт соглашений как проявление дифференциации уголовной процессуальной формы. Сделан вывод, что уголовное производство на основании соглашений является проявлением дифференциации уголовной процессуальной формы, основанной на материально-правовых и уголовных процессуальных условиях.

Поддержана позиция ученых (О. В. Каплиной, П. В. Пушкаря, И. А. Титка и др.), что расширение сферы реализации частного интереса в уголовном процессуальном праве Украины дает основания констатировать сближение отрасли уголовного процессуального права с отраслями частного права.

Обобщен зарубежный опыт осуществления уголовного производства на основании соглашений и указаны возможности его использования в уголовном процессе Украины. Определены две модели альтернативных способов разрешения уголовных правовых конфликтов: 1) трансакция, существующая в голландско-бельгийской системе правосудия, суть которой состоит в том, что правомочные органы отказываются от уголовного преследования лица, если оно заплатит в казну установленную в каждом конкретном случае денежную сумму; 2) медиация, применяющаяся как средство разрешения конфликта между лицом, совершившим преступление, и потерпевшим с помощью примирения между ними, позволяющая снизить загруженность органов уголовной юстиции, усилить роль потерпевшего в уголовном процессе и способствующая предотвращению преступлений.

Раскрыта сущность соглашения о примирении между потерпевшим и подозреваемым или обвиняемым. Указано, что соглашение о примирении является своеобразным актом между потерпевшим и правонарушителем о восстановлении бесконфликтного положения или определенным консенсусом потерпевшего и подозреваемого или обвиняемого, в результате чего каждый из них получает определенную выгоду для себя. Классифицированы условия, благодаря которым может быть заключено соглашение о примирении, на субъектные, категориальные, компенсационные, волевые и темпоральные.

Отмечено, что предоставление возможности потерпевшему и подозреваемому или обвиняемому достичь договоренностей в уголовном производстве позволяет решить проблемы дифференциации уголовной процессуальной формы при разрешении уголовно-правовых конфликтов на стадиях досудебного расследования и судебного производства, в частности, способствует гуманизации и демократизации уголовно-правовых норм, расширяет действие таких принципов уголовного производства, как диспозитивность и состязательность сторон, предотвращает криминализацию и десоциализацию преступников в местах лишения свободы, снижает уровень рецидивной преступности, сокращает расходы на уголовное судопроизводство.

Указано, что принятие закона Украины «О медиации» и закрепление в нем предложенных изменений ускорит достижение договоренностей в уголовном судопроизводстве и будет способствовать обеспечению прав, свобод и законных интересов участников сторон соглашения о примирении.

Сформулированы авторские предложения по совершенствованию порядка заключения соглашения между прокурором и подозреваемым или обвиняемым о признании виновности в уголовном производстве Украины.

Отмечена необходимость закрепления обязанности суда выяснять у обвиняемого все обстоятельства уголовного производства с момента инициирования заключения сделки до ее фактического подписания.

Доказана целесообразность установления временных рамок заключения сделки о признании вины и предложено заключать такие сделки в любой момент после сообщения лицу о подозрении до начала судебного рассмотрения дела в суде первой инстанции.

Указано, что в настоящее время отсутствует законодательная регламентация полномочий прокурора в сфере надзора за выполнением осужденными соглашений о признании виновности. Подчеркнуто, что УПК Украины не регламентирует порядок осуществления надзора за выполнением соглашения о признании вины, а лишь определяет правовые последствия его неисполнения. Предложено установить активный надзор органов прокуратуры за выполнением соглашения о признании вины путем внесения соответствующих изменений в часть 2 статьи 36 УПК Украины и часть 4 статьи 535 УПК Украины.

Ключевые слова: соглашение о примирении, соглашение о признании вины, досудебное расследование, судебное производство, прокурор, потерпевший, подозреваемый, обвиняемый, защитник.

SUMMARY

Novak R.V. Criminal Proceedings on the Basis of Agreements in Ukraine. – The Manuscript.

Dissertation for Candidate Degree in Law, specialty 12.00.09 – criminal procedure and criminalistics; forensic examination; operative and search activity. – Kharkiv National University named after V. N. Karazin. – Kharkiv, 2015.

The thesis is devoted to research of the implementation of criminal proceedings on the basis of agreements within criminal process of Ukraine. Criminal procedural meaning of special procedures of criminal proceedings in Ukraine is determined. The institution of agreements as a manifestation of differentiation of criminal procedural form is analyzed. Foreign experience of realizing criminal proceedings on the basis of agreements is generalized; the possibilities of its use in the domestic criminal process are defined. The essence of the conciliation agreement between the victim and suspect or accused is revealed. Grounds, conditions and features of concluding the conciliation agreement in criminal procedure of Ukraine are characterized. Some propositions on improving the procedure of concluding the conciliation agreement between a prosecutor and the suspect or accused on guilt recognition within national criminal proceedings are elaborated. Basic shortcomings of using an agreement between a prosecutor and suspect or accused on guilt

recognition in law enforcement practice are outlined. Author's propositions for improving the institution of implementation of criminal proceedings on the basis of agreements in Ukraine are formulated.

Key words: conciliation agreement, plea agreement, pre-trial investigation, court proceedings, prosecutor, victim, suspect, accused, defense counsel.